

ně podle klíče, jenž jest stanoven společenstvem hostinských. Těchto 10% jest, ježto se připočítávají k účtu, částí účtu, jež platí host hostinskému, pokud se týče sklepníku jako zaměstnanci hostinského, a nejsou placením hosta sklepníku ve vlastním jméně. Případné rozdělení těchto 10% sklepníkům má předsevzítí samozřejmě hostinský, je- muž přísluší nejprve disposiční právo co do těchto 10%. Je-li jen jeden sklepník, jako jest tomu v souzeném případě, může hostinský o 10% zařídit, pokud se týče dohodnouti se se sklepníkem také tak, že si sklepník 10% ihned ponechá, aniž by je dříve hostinskému odvedl. Nezáleží na tom, zda se těchto 10% označuje jako náhražek zpropitného či jako odměna za obsluhu nebo jinak; 10% jest najmě i v souzeném případě částí mzdy. Byl tedy žalovaný povinen zachovati se podle podlužnického zákazu a nesměl zabavenou část mzdy vypláceti Janu K-ovi, pokud se týče nesměl mu tuto část mzdy ponechávati při jednotlivých súčtováních, nýbrž měl zabavenou část mzdy poukázati žalobkyni. Ježto žalovaný nesplnil tuto povinnost, jednal proti příkazům daným mu při povolení exekuce a ručí žalobkyni za zabavené a k vybrání přikázané částky.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolání.

D ů v o d y:

Oprávněnost žalobního nároku závisela na rozřešení otázky, zda 10%ní přírážka k hostovu řádu, zavedená, jak jest neodporovatelně zjištěno nižšími soudy, v hostinských živnostech v Karlových Varech, jest částí číšnickovy mzdy či jen zpropitným. Otázku tu zodpověděly nižší soudy v ten rozum, že jest tato přírážka částí číšnickovy mzdy, a v důsledku toho vyhověly také žalobnímu nároku. Názor ten napadá dovolatel jako právně mylný, a snaží se dovoditi v dovolání, že 10%ní přírážka jest jen zpropitným. Leč nelze s ním souhlasiti. Při řešení otázky té vycházeti jest ze zjištění odvolacího soudu, jímž je dovolací soud vázán. Odvolací soud zjistil, že 10%ní přírážka jest částí účtu, který zaplatil host hostinskému, po případě číšníkovi jako jeho zřízenci a že její případné rozdělení číšníkům přísluší hostinskému. Je-li tomu tak, lze podle zásady § 914 obč. zák. přihlížeti k přírážce jen jako k části mzdy, příslušející číšníkovi podle § 1151 obč. zák. Byl-li číšníkem tím u žalovaného podle zjištění nižších soudů otec nemanželského dítěte, nelze ani tvrditi, že odvolací soud posoudil věc nesprávně s hlediska právního, když, vycházeje ze stejného nazírání na věc v otázce přírážky, vyhověl žalobnímu nároku.

Čís. 12356.

I. Proti osobě blízké podle § 2 zákona ze dne 16. prosince 1930, čís. 4/1931 sb. z. a n. nelze nastupovati žalobou přímou.

II. Předpisu § 2 zmíněného zákona nelze použiti pro vymáhání dávek splatných před jeho účinností.

(Plenární usnesení ze dne 13. února 1933, Pres. 266 a 956/32.)

V rozhodnutích nejvyššího soudu byly odporujícím si způsobem řešeny otázky:

I. zda § 2 zákona ze dne 16. prosince 1930, čís. 4/1931 sb. z. a n. poskytuje osobě oprávněné bezprostřední nárok a přímou žalobu proti osobám povinnému blízkým, takže není třeba předcházejícího zabavení a příkázání předpokládané mzdové pohledávky zavázaného; či zdali musí předcházeti vedení exekuce na předpokládanou mzdovou pohledávku a teprve pak může býti nárok uplatněn žalobou proti podlužníkovi;

II. zda lze použití předpisu § 2 i při vymáhání dávek splatných před účinností zákona, t. j. před 26. únorem 1931; či jen dávek dospělých teprve za účinnosti zákona.

První prezident nejvyššího soudu přikázal řešení těchto sporných otázek plenárnímu senátu, který se usnesl na právních větech v čele uvedených.

D ů v o d y:

I. Především se, že tu běží jen o případy, v nichž osoba zavázaná nemá jmění nebo stálých příjmů, z nichž by mohla úplně uhraditi potřebný náklad na výživu, výchovu nebo zaopatření jiného, takže pak má podle § 1 zák. čís. 4/1931 sb. z. a n. výdělečnou povinnost, ale tuto porušuje. Pro tento případ má zákon zvláštní ustanovení v § 2, o jehož výklad jde. Jak doslov zákona, tak jasný úmysl zákonodárcův (§ 6 obč. zák.) vede k právní zásadě vyslovené v odstavci I. Zákon, chtěje čeliti snahám povinných osob vyhnouti se plnění závazků k výživě, výchově nebo zaopatření jiného v případech nejčtetnějších, kdy povinný koná práce nebo služby osobám sobě blízkým, a to buď jen za byt, stravu a občasně zpropitné, bez ujednání určité mzdy neb odměny, anebo bez přiměřené mzdy neb odměny za konané práce (srov. odůvodnění návrhu tisk 1657/1928), ustanovil v § 2 nevyvratitelnou právní domněnku, že b y l a s m l u v e n a mzda neb odměna přiměřená předběžnému vzdělání a schopnostem zaměstnancovým, splatná v obvyklých obdobích. Tato zákonem předpokládaná (fiktivní) úplata jest podle téhož ustanovení základem: a) pro s t a n o v e n í závazku osoby povinné, b) pro v y m á h á n í tohoto závazku na osobě blízké. S t a n o v í t i, či u r č í t i závazek — jak se vyjadřuje zpráva ústavněprávního výboru senátu Národního shromáždění tisk 223/1930 — lze buď ve sporu rozsudkem, nebo v nesporném řízení usnesením (tak i tisk 223). V y m á h á n í nároku právoplatně již určeného se řídí předpisy všeobecnými, t. j. předpisy exekučních řádů, ježto zde nebyla z nich žádná výjimka stanovena (tak také tisk 223). Zákonodárci si tedy byli velmi dobře vědomi rozdílu pojmů »stanovení« a »vymáhání«, jak jde z materialii k zákonu čís. 4/1931 bezpečně najevo. Zejména zpráva tisk 223 se výslovně zmiňuje o v e d e n í exekuce n a t a k o v o u m z d u n e b o d m ě n u, která náleží zavázanému podle jeho vzdě-

lání a schopností. Proti názoru tuto hájenému nelze nic vytěžit z důvodové zprávy k vládnímu návrhu tisk 161/1930, kde se praví, že »má býti umožněno vymáhati výživné přímo proti osobám, které podporují dlužníka v jeho snaze vyhnouti se vyživovací povinnosti«, neboť zpráva vysvětluje v zápětí, co tím míní a uvádí, že slovem »přímo« míní »bez provedení odpůrčího sporu«. V důvodové zprávě předcházejí totiž úvahy o tom, že by sice právní jednání dlužníka, kterými se zkracují věřitelé, bylo lze postihnouti podle odpůrčího řádu, ale že by to bylo obtížné a že kromě toho odpůrčí řád neplatí na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, a že se proto navrhuje ustanovení §§ 1 a 2, která odpovídají v podstatě §§ 2 a 3 rakouského zákona čís. 68/1925 B. G. Bl., ale jsou přiměřeně upravena. Ze zprávy jest také viděti, co jest míněno touto přiměřenou úpravou, že totiž ochrana nebyla obmezena jen na výživné z e z á k o n a (jak tomu jest v §§ 2 a 3 rak. zákona), nýbrž z kteréhokoliv právního důvodu a že zákon nesměruje jen proti osobám, které jsou zaměstnány v domácnosti nebo podniku svých rodičů, dětí, sourozenců nebo manžela (jak tomu jest v § 3 rak. zákona), nýbrž vůbec proti osobám, které § 4 odpůrčího řádu označuje za blízké příslušníky zavázaného. Jinak sledovala osnova v podstatě vzor rakouského zákona, kde se mluví v § 2 o »určení nebo vydobytí« výživného a v § 3 o zabavení nároku osoby povinné na mzdu a kde se osoba, u níž jest povinný zaměstnán, nazývá výslovně »poddlužníkem«. Celou větu § 3 rak. zákona: . . . »vůči oprávněnému, který zabaví mzdový nárok povinného . . .« nahradil náš zákon stručně a jasně slovem »vymáhání«. Nelze dále přiznati váhu námitce, že by zabavení fiktivní pohledávky, které ve skutečnosti není, nemělo smyslu, t. j. že by neměl smyslu jednak zákaz dlužníka, aby svou pohledávkou nebo zástavou pro ni zřízenou nakládal a zejména pohledávku vybral, jednak zákaz poddlužníkovi, aby dlužníkovi platil. Tento názor přehlíží, že zákon sám stanoví nevyvratitelnou domněnku, že tu taková pohledávka z e s m l o u v y j e s t; musí tedy býti touto fiktivní pohledávkou i v exekučním řízení tak nakládáno, jakoby ve skutečnosti po právu byla. Dále jest uvážiti, že zákon stanoví fikci nejen pro titul (smlouvu), ale i pro výši mzdy neb odměny, která musí býti přiměřená předběžnému vzdělání a schopnostem povinného. I kdyby byla mezi povinným a osobou blízkou smluvena mzda neb odměna, ale kdyby nebyla přiměřená, neplatila by co do výše smlouva, nýbrž zákonná fikce. Ani z doslovu, ani z ducha zákona nelze vyvoditi, že zákon chtěl v příčině »vymáhání« činiti rozdíl mezi případem, kdy povinnému přísluší proti osobě blízké podle smlouvy nárok na mzdu neb odměnu a nutnost předchozího exekučního zabavení je nepochybná; pak mezi případem, kdy zákonná fikce platí jak pro úmluvu. tak pro výši nároku. Ani z ustanovení § 2 (4) nelze usuzovati na bezprostřední právní poměr mezi osobou oprávněnou a osobou blízkou dlužníkovi, neboť tento předpis chce jen zabrániti tomu, aby u s k u t e č n ě n í a l i m e n t a č n í h o n á r o k u nebylo mařeno právním jednáním mezi povinným a jeho

blízkými osobami, a aby zejména nebylo lze namítati vyplacení mzdy neb odměny do předu, neb uplatniti vzájemnou pohledávku k odpočtení. Nezaložil-li § 2 (1) takového bezprostředního právního poměru, nezměnilo na tom nic ani ustanovení § 2 (4), které sleduje jiný účel. Za tohoto stavu věci netřeba se obíratí otázkou účelnosti toho neb onoho postupu (žaloba přímá, či předchozí zabavení a pak žaloba poddlužnická), neboť tato otázka nemá rozhodujícího významu pro správnost výkladu zákona, jak byl dán. Z toho, co dosud uvedeno, plyne, že »ustanovení« závazku směřuje toliko proti osobě k alimentaci povinné a že nelze proti osobám blízkým závazek »stano vit i« ani v řízení sporném ani nesporném. Naproti tomu »vymáhání« závazku směřuje jak proti dlužníkovi, tak proti osobám blízkým jako poddlužníkům podle předpisů o vedení exekuce na plat, když byl již závazek proti povinnému stanoven právoplatným exekučním titulem. Rozdíl proti dřívějšímu právu jest jen v tom, že neměla-li dříve osoba k alimentaci povinná žádného jmění, žádných stálých příjmů a také žádné mzdy neb odměny za práci, chyběl majetkový předmět, na nějž by byla mohla býti vedena exekuce, kdežto nyní stanoví zákon fiktivní úplatu, která je předmětem exekuce jak v poměru oprávněného k dlužníku (zaměstnanci), tak v poměru k osobě blízké (zaměstnavateli). Exekuce se provádí podle předpisů o exekuci na služební platy podle zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 314 sb. z. a n. a §§ 290 a d. ex. ř. a čl. VI. §§ 41 a d. zákona ze dne 19. ledna 1928, čís. 23 sb. z. a n. Nutno tedy služební plat (fiktivní mzdu neb odměnu) na návrh vymáhajícího věřitele zabavití a buď k vybrání nebo na místě placení přikázati. Tento poslední případ se sotva vyskytne a zůstává tedy pro praxi důležité jen při kázání k vybrání. Teprve když i toto bylo povoleno a poddlužník se zdráhá podle soudního usnesení plniti, může vymáhající věřitel žalobou na poddlužníkovi plnění vynucovati (§ 308 ex. ř. a čl. VI. § 59 zákona čís. 23/1928 sb. z. a n.).

II. Fikce § 2 zák. č. 4/31 sb. z. a n. platí, porušuje-li povinný povinnost uvedenou v § 1 zák., t. j. nevykonává-li podle možnosti a podle svých schopností takovou činnost, aby z jejího výtěžku mohl řádně dostatí závazku hraditi potřebný náklad na výživu, výchovu nebo zaopatření jiného. Povinnost § 1 byla povinnému uložena teprve citovaným zákonem, zavazuje ho tedy teprve ode dne jeho účinnosti; proto fikce § 2 lze použiti jen od tohoto dne a jen pro dávky, pro jichž úhradu byla povinnému uložena povinnost § 1. K těmto dávkám nenáleží dávky splatné před účinností zákona čís. 4/31 sb. z. a n. Ukládá-li zákon povinnému výkon činnosti, aby z jejího výtěžku mohl řádně plniti svůj závazek, vyjadřuje tím, že činnost povinného musí býti počinaje 26. únorem 1931 — dnem účinnosti zákona — tak vydatná, aby od tohoto dne docilovaný výtěžek přesahoval minimum vyloučené z exekuce pro výživné tou měrou, aby splatné dávky byly plně a včas placeny. O plném a včasném placení dávek může však býti řeč jen, jde-li o dávky běžné, tudíž právě splatné v době, kdy pro povinného povinnost vyvíjeti činnost podle § 1 nastala; před účinností

zákona povinnosti té nebylo, nemohla tedy býti porušena a proto pro dávky před tím splatné, jichž včasné placení při vydání zákona možné nebylo, nelze hledati krytí ve výtěžku činnosti, jejíž výkon se stal teprve dnem 26. února 1931 povinností právní. Tím jsou odůvodněny právní věty v čele uvedené.

Čís. 12357.

Honební zákon pro Čechy (zákon ze dne 1. června 1866, čís. 49 z. zák.).

Není nezákonností (§ 46 (2) zák. čís. 100/1931), zrušily-li nižší soudy nález smluvčího soudu ve výroku o útratách, ježto smluvčí soud, učiniv jej, překročil svou pravomoc.

(Rozh. ze dne 16. února 1933, R I 52/33.)

Ke zmateční stížnosti Karla Š-a zrušil soud první stolice (okresní soud v M. v Čechách) nález vrchního honebního rozsudího, pokud jím bylo Karlu Š-ovi uloženo, by zaplatil útraty komise a hotových výloh, jakož i útraty žaloby a odmítl návrh manželů S-ových na zaplacení útrat komise a hotových výloh, jakož i útrat žaloby. Rekursní soud napadené usnesení potvrdil.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Napadenému usnesení, jímž bylo potvrzeno usnesení prvního soudu, vytýkají dovolací rekurenti nezákonnost (§ 46 odst. (2) zákona čís. 100/1931), kterou spatřují v tom, že nižší soudy přezkoumávaly nález smluvčího soudu co do rozhodnutí o útratách, tedy po stránce hmotně-právní, kdežto přezkum ten podle § 46 čtvrtý odstavec českého honebního zákona čís. 49/1866 omezen je toliko na formální stránku řízení a nálezu honebního soudu. Leč výtky není opodstatněna. K přezkumu podle uvedeného místa honebního práva, to jest k přezkumu po stránce formální náleží také zkoumati, zdali smluvčí soud nepřekročil meze své pravomoci. Rozhodnův o útratách řízení a o nákladech s odbýváním smluvčího soudu spojených, rozhodčí soud meze své pravomoci překročil. Podle druhého odstavce § 46 čes. honebního zákona, nedojde-li k narovnání, rozhodne smluvčí soud o tom, má-li se dáti náhrada a která. Jen to je předmětem nálezu smluvčího soudu, jen o tom je povolán smluvčí soud rozhodnouti a nikoli o útratách. Není tedy nezákonností, když nižší soudy přezkoumávaly nález smluvčího soudu ve výroku o útratách a není nezákonností, když výrok ten, protože smluvčí soud, učiniv jej, překročil svou pravomoc, zrušily.